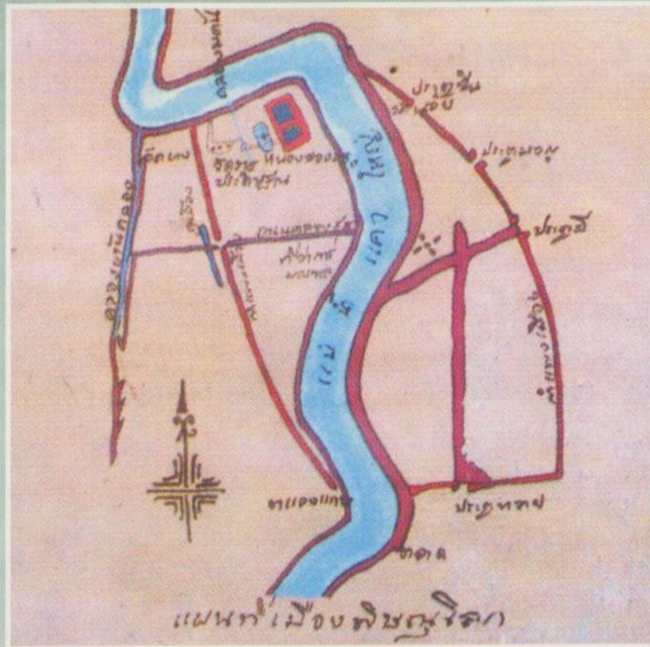
วัดโพธิ์ทอง

ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้นอกกำแพงพระราชวังจันทน์ ตำแหน่งของวัดขนานไปกับวัดศรีสุคต ห่างจากวัดศรีสุคตไปทางทิศใต้ประมาณ ๖๕ เมตร โบราณสถานแห่งนี้ ประกอบด้วยเจดีย์ประธาน เหลือหลักฐานเพียงส่วนฐานเขียง มีเจดีย์รายประจำมุมทั้งสี่มุม ทางด้านหน้ามีวิหารหันหน้าไปทางทิศตะวันออก กำหนดอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๐ – ๒๑



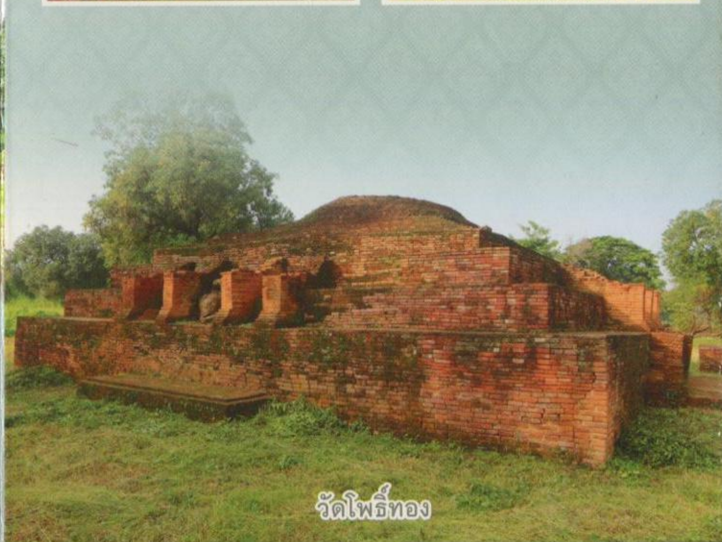


สามารถศึกษารูปแบบสันนิษฐาน
ของโบราณสถานเหล่านี้ได้ที่
ศูนย์ประวัติศาสตร์พระราชวังจันทน์
และป้ายบรรยายที่โบราณสถานแต่ละแห่ง




วัดวิหารทอง


วัดศรีสุคต


วัดโพธิ์ทอง



พระราชวังจันทน์

จากทรัพย์ในดิน สืบสานวัฒนศิลป์
แผ่นดินสมเด็จพระนเรศวร

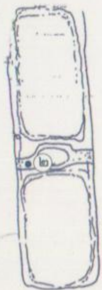


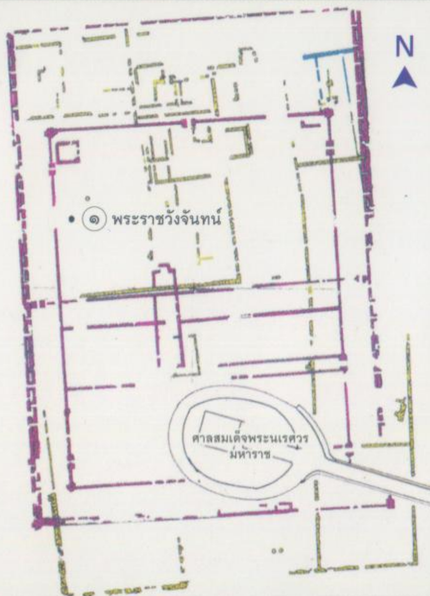




พระราชวังจันทน์

พระราชวังจันทน์ เป็นพระราชวังโบราณ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านฝั่งตะวันตก ทางด้านทิศเหนือของเมืองพิษณุโลก เป็นสถานที่เสด็จพระราชสมภพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และเป็นที่ประทับของพระองค์เมื่อทรงดำรงตำแหน่งอุปราช โดยในขณะนั้นเมืองพิษณุโลกมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญของกรุงศรีอยุธยา







กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานพร้อมประกาศขอบเขตที่ดินโบราณสถาน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ รวมเนื้อที่ ๑๒๘ ไร่ ๒ งาน ๕๐ ตารางวา หลังจากที่เคยขึ้นทะเบียนโบราณสถานไว้ก่อนหน้านี้ครั้งหนึ่งแล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ และได้ดำเนินการขุดค้น บูรณะ และปรับภูมิทัศน์พระราชวังจันทน์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา โดยใช้งบประมาณของกรมศิลปากรและงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งอื่น อันได้แก่ งบภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก และที่สำคัญ คือ งบประมาณสนับสนุนจากบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) หรือ ปตท.สผ. ภายใต้โครงการอนุรักษ์และพัฒนาพระราชวังจันทน์ ซึ่งเป็นโครงการภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรมศิลปากร มูลนิธิเย็นศิระเพราะพระบริบาล (กองทัพภาคที่ ๓) และบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

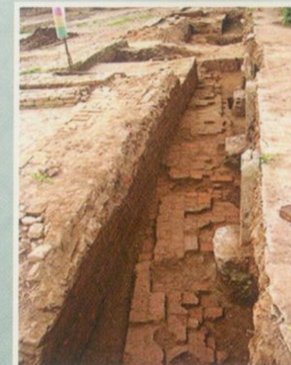
พระราชวังจันทน์จากหลักฐานโบราณคดี

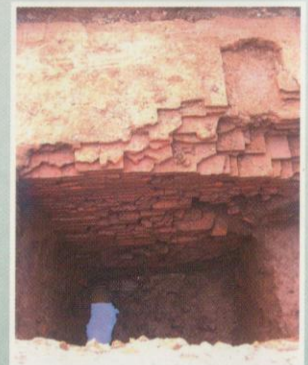
พระราชวังจันทน์ มีหลักฐานการก่อสร้างและบูรณะซ่อมแซม อย่างน้อย ๓ สมัย ดังนี้

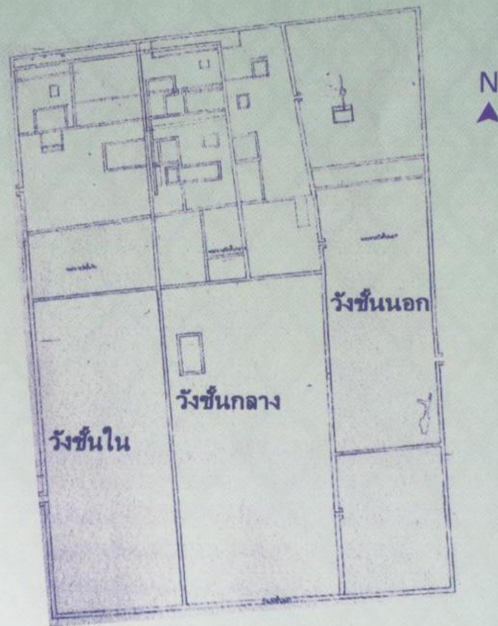
พระราชวังจันทน์สมัยแรก

แผนผังของพระราชวังจันทน์สมัยแรกไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน เนื่องจากระดับชั้นดินของโบราณสถานในสมัยแรกนั้นอยู่ในระดับลึกจากผิวดินปัจจุบันมาก ผลการขุดตรวจสอบพบแนวโบราณสถานก่ออิฐอยู่ในระดับลึกกว่าผิวดินปัจจุบันประมาณ ๔ เมตร อยู่ติดกับแนวรั้วทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะเป็นแนวอิฐก่อทึบขนาดกว้าง ๑ เมตร ยาวจากด้านทิศเหนือลงมาทางด้านทิศใต้ ประมาณ ๙๐ เมตร ความสูงของโบราณสถานประมาณ ๓ เมตร สันนิษฐานว่าแนวอิฐดังกล่าวนี้น่าจะใช้ประโยชน์เป็นเขื่อนป้องกันดินพังทลาย โบราณสถานสมัยแรกนี้กำหนดอายุอยู่ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๐ - ๒๑ หรืออยู่ในช่วงสุโขทัยตอนปลาย - อยุธยาตอนต้น









พระราชวังจันทน์สมัยที่สอง

พระราชวังจันทน์ในสมัยที่สองนี้มีแนวกำแพงแบ่งพื้นที่ของพระราชวังออกเป็นสามส่วน คือ วังชั้นนอก วังชั้นกลาง และวังชั้นใน ขนาดขอบเขตโดยรวมกว้าง ๑๘๕ เมตร ยาว ๓๐๐ เมตร ผลการขุดค้นพบว่าที่บริเวณวังชั้นนอก มีร่องรอยของอาคารเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ในส่วนพื้นที่บริเวณวังชั้นกลาง ปรากฏร่องรอยของกลุ่มอาคารจำนวนหนึ่ง อาคารเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า วางตัวตามแนวทิศตะวันออก - ตะวันตก โดยหันหน้าไปทางทิศตะวันออก สันนิษฐานว่าอาคารในสมัยที่สองน่าจะเป็นอาคารไม้ หลังคามุงกระเบื้องดินเผา เพราะได้พบกระเบื้องมุงหลังคาตกอยู่เป็นจำนวนมาก มีทั้งที่เป็นกระเบื้องขอ และกระเบื้องกาบกล้วย สันนิษฐานว่าโบราณสถานในสมัยที่สอง มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒ และเป็นช่วงเวลาที่มีการอยู่อาศัยในพระราชวังจันทน์ อย่างยาวนานมากที่สุด

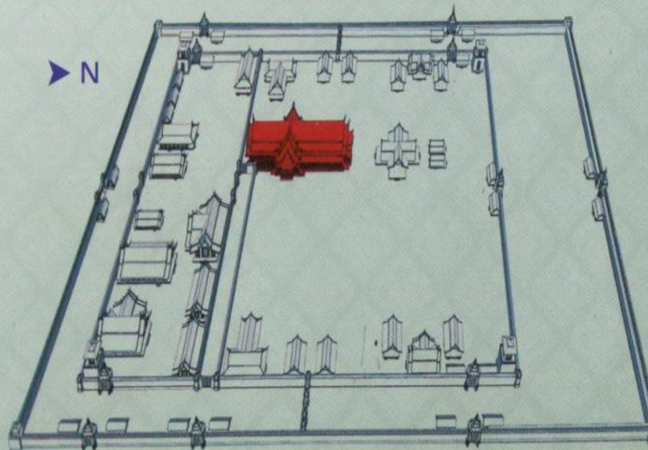






พระราชวังจันทน์สมัยที่สาม

พระราชวังจันทน์สมัยที่สามเป็นกลุ่มโบราณสถานที่มีหลักฐานชัดเจนที่สุด โดยเฉพาะแนวกำแพงวังขนาดใหญ่สองชั้น กำแพงวังชั้นนอกมีขนาดกว้าง ๑๘๗ เมตร ยาว ๒๖๒ เมตร กำแพงวังชั้นในมีขนาดกว้าง ๑๔๗.๕๐ เมตร ยาว ๑๙๒ เมตร อาคารในสมัยที่สามที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ แนวฐานรากของอาคารขนาดใหญ่ที่สร้างคร่อมทับลงบนแนวกำแพงกั้นกลาง แบ่งพื้นที่ภายในกำแพงชั้นในออกเป็นสองส่วน อาคารหลังนี้แผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สันนิษฐานว่าเป็นอาคารเครื่องไม้มุงกระเบื้องดินเผา แผนผังของอาคารขนาดใหญ่ยังแสดงให้เห็นว่าพระราชวังจันทน์ในสมัยสุดท้ายหันหน้าไปทางด้านทิศเหนือ โดยมีการแบ่งพื้นที่ของพระราชวังออกเป็นสามส่วน คือ วังชั้นนอก วังชั้นกลาง และวังชั้นใน โบราณสถานสมัยที่ ๓ (สมัยสุดท้าย) กำหนดอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๒ - ๒๓





ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช







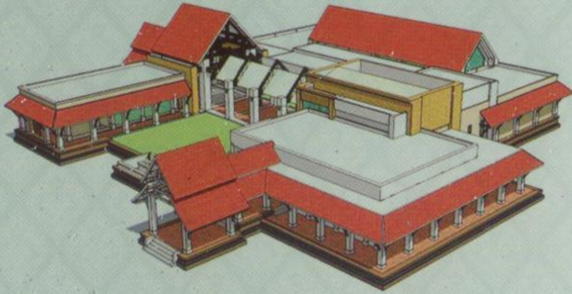


พระราชวังจันทน์

สถานที่สำคัญในบริเวณใกล้เคียง พระราชวังจันทน์

ศูนย์ประวัติศาสตร์พระราชวังจันทน์

เป็นอาคารจัดแสดงเนื้อหาที่เกี่ยวกับพระราชวังจันทน์ เมืองพิษณุโลก และพระราชประวัติสมเด็จพระนเศวรมหาราช ดังนั้น จึงควรเข้าศึกษาข้อมูลในศูนย์ประวัติศาสตร์แห่งนี้ก่อนการเที่ยวชมพระราชวังจันทน์



สระสองห้อง

ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตก นอกกำแพงพระราชวังจันทน์ ลักษณะเป็นสระใหญ่ ยาวตามแนวแกนทิศเหนือ - ใต้ ขนาดกว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๑๖๐ เมตร มีเกาะกลางน้ำและมีคันดินที่เตี้ยกว่าตัวเกาะกั้นกลางสระ ทำให้แบ่งพื้นที่สระออกเป็นสองส่วน ดังที่เรียกกันว่า สระสองห้อง

หลักฐานจากการขุดค้นบริเวณสระสองห้องพบโบราณวัตถุในสมัยอยุธยา กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๓ บริเวณกลางสระไม่พบร่องรอยของสิ่งก่อสร้างใด ๆ



วัดวิหารทอง



ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระราชวังจันทน์ เจดีย์ประธานมีรูปแบบเป็นพระปรางค์สมัยอยุธยาตอนต้น สภาพในปัจจุบันเหลือเพียงส่วนฐานเขียงและฐานบัวลูกฟัก ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพระปรางค์เป็นวิหารขนาดใหญ่ สันนิษฐานว่าเคยเป็นที่ประดิษฐานพระอัฏฐารส ซึ่งปัจจุบันประดิษฐานในอุโบสถวัดสระเกศ ทั้งนี้ได้จำลองพระพุทธรูปองค์ดังกล่าวขนาดเท่าองค์จริงมาประดิษฐานไว้ในวิหารตามเดิม ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของพระปรางค์เป็นอุโบสถขนาดใหญ่ รูปแบบทางสถาปัตยกรรมมีลักษณะเหมือนกับวิหาร คือ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ใช้ผนังรับน้ำหนักโครงสร้างหลังคาที่เป็นเครื่องไม้มุงกระเบื้อง ผนังอาคารมีการเจาะช่องแสง นอกจากนี้ทางด้านทิศตะวันออกของพระปรางค์ ยังปรากฏร่องรอยของอาคารขนาดเล็ก สันนิษฐานว่าเป็นศาลา เมื่อพิจารณาหลักฐานจากการขุดค้น - ขุดแต่งวัดวิหารทอง ทั้งทางด้านสถาปัตยกรรมและหลักฐานโบราณวัตถุ สันนิษฐานว่าวัดวิหารทองน่าจะสร้างขึ้นในช่วงระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๐ - ๒๑



วัดศรีสุคต



ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้นอกกำแพงพระราชวังจันทน์ โบราณสถานแห่งนี้ประกอบด้วย เจดีย์ประธานทรงระฆังมีเจดีย์รายประจำมุมทั้งสี่มุม ทางด้านหน้ามีวิหารหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ทางด้านทิศใต้ของวิหารเป็นอุโบสถซึ่งเหลือหลักฐานเพียงส่วนฐานเขียงรองรับฐานบัว

หลักฐานจากการขุดแต่ง ทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบ สันนิษฐานว่าวัดศรีสุคตน่าจะเป็นวัดที่มีอยู่ก่อนการสร้างพระราชวังจันทน์ ต่อมาเมื่อมีการสร้างพระราชวังจันทน์ขึ้นทางด้านหน้าของวัดก็คงมีการปรับปรุงซ่อมแซมบูรณะวัดศรีสุคตไปพร้อมกันด้วย กำหนดอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๐ - ๒๑

